

С Т А Н О В И Щ Е

на д-р Йоана Спасова-Дикова, професор в Институт за изследване на изкуствата – БАН, сектор „Театър”,
за докторската дисертация на тема „Ритмиката, музиката и звуковата картина като възможни заместители на липсваща драматургическа структура при невербалния театър и спектакли по нетеатрален текст” на Петя Диманова,
НАТФИЗ „Кръстю Сарафов“
Факултет „Сценични изкуства“
Катедра „Актьорство и режисура за драматичен театър“
научен ръководител чл.-кор. Пламен Марков

Представената дисертация е научен труд от 122 страници. Тя се състои от увод, изложение в 4 глави, заключение, библиография, която наброява 95 заглавия, от които 19 са на английски език.

Обект и предмет на изследването е ритмиката, музиката и звуковата картина като възможни заместители на липсваща драматургическа структура при невербалния театър и спектакли по нетеатрален текст. Предметът, върху който се съсредоточават разсъжденията на докторантския труд е употребата на ритмическите и вокални техники в театрални представления с липсваща драматургична и вербална структура, а именно:

- Ритмиката като заместител на драматургичния текст;
- Театралната музика като двигател на театралното действие;
- Релация между ритмика, вокални техники, театрална музика и тяхното приложение в обучението на студентите;
- Развиване на психофизически качества чрез упражнения по ритмика и звукоизвличане.

Използваният метод е теоретико-приложен. От една страна изследването се базира на теории и разработки на съвременни учени и изследователи в областта на вокалната методология, когнитивната и личностна психология, педагогиката, взаимодействието между ритъм и театър (Виктор Търнър, д-р Любомир Игнатов и Янко Маринов, Карл Далхауз, Парашкев Хаджиев, Константин С. Станиславски, Жан-Клод Шмит, Константин Карапетров и др.) с цел детайлно изследване на театралната музика и нейните функции в представлението. От

друга страна конкретен обект на изследването е работата със студентите по специалност „Актьорско майсторство за драматичен театър” в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов”, от първи до четвърти курс включително, и тяхното усъвършенстване и последващи резултати в часовете по вокално обучение от заложения учебен план.

Представена е разработената от дисертантката методика на обучение която включва:

- изготвяне на програма от ритмически упражнения;
- изготвяне на програма от вокални упражнения;
- усвояване на ритмически етюди (нейни композиции от представления), заместващи драматургичен текст;
- провеждане на упражнения със студентите, свързани със звука, звуковата картина и партитурата на озвучаване;

Предложеният труд има отчетлива структура. В увода се определят основните цели и задачи на изследването. Посочват се проблемните области. Очертава се структурата на труда.

Първа глава е посветена на определянето на функциите на ритъма и музиката в нетеатрална условност, свързани с примитивността и автентичността. Обръща се внимание и на понятията пространство и образ в музиката.

Във втора глава се разглеждат функциите на театралната музика в спектакъла. Основни акценти са поставени върху проблемите за жанра като конвенция на художествената измислица; за музикалните модалности; за връзката музика/театър, за спецификите на музикалния театър; за театралната музика като действащо лице в спектакъла; за звуците и думите, разгледани в контекста на театралната музика; за отношенията на музиката с текста.

Трета глава е практико-приложна и носи характера на учебно помагало с конспективна структура. Тя би могли да се доразработи в посока на анализ на новаторските елементи и постиженията по време на учебния процес. В нея се описва методологията на преподаване и се разглеждат такива теми като: музика и педагогика; педагогичната музикална дейност; музикалното действие като алтер-его; музикалната педагогичност и позиционирането във времето; ритмическите форми и ритмическите формули в невербалния театър; въвеждане в ритмиката; ритмическите етюди и театралната им вербализация; музиката като партньор на актьора; музикалността на паузата в драматичния театър и ритъм на персонажа; груповите ритмически упражнения; индивидуалните ритмически упражнения; практическото обучение на актьора;

звуча, шума и тона; високите и ниските честоти; обертона; звукоизвличането, звукообразуването при работа с актьора; физиологията и акустиката на певческия апарат; певческата дишане; резонанса; психологията на гласа, пеенето като една от функциите на организма; навика като психологично понятие; условните и безусловните рефлексии; певческите усещания; възбудата и задържането: външно и вътрешно; фазово-хипнотичните състояния; темперамента и овладяването на певчески навици; характера в певческия процес на актьора; волята, паметта и учебния процес; психичната връзка между педагог и студент; вокалните техники при работа с актьора; спецификата на звукоизвличането при работа с актьора и др.

В четвърта глава наречена „Дизайн на обучение“ са представени основните цели и задачи на музикалното обучение на актьора; очакваните резултати; продължителността на обучението и разпределението на учебните часове по учебни години и семестри; целевите групи; технологията и стратегии на обучение; учебното съдържание; извънаудиторната заетост; необходимите условия за ефективно провеждане на обучението; възможностите за допълнително консултиране на студентите; политиката на курса и етиката на взаимоотношенията; взаимовръзките; оценяването и др. Едно такова детайлно представяне на някаква учебна програма вероятно има голямо практическо значение, но според мен би следвало цялата глава да бъде изнесена в приложение.

В заключението Диманова дава примери за нуждата от превръщането на ритмиката, музиката или звуковата картина в заместители на конкретна липсваща драматургична структура при правенето на театър от своята дългогодишна практика.

Като приносен момент може да бъде посочено задълбоченото проучване на една от спецификите в подготовката на актьора, свързан с ритмиката, музиката и звуковата картина в невербалния театър.

Направената разработка може да бъде поставена в основата на теоретичната подготовка не само на студентите по актьорско майсторство, но и на преподавателите им. Тя дава и възможност за по-широко разгръщане на основни тематични гнезда, свързани с педагогическото възпитание на студентите чрез музика и ритмика.

Като положително качество на дисертацията бих изтъкнала нейния практико-приложен характер. Това е обяснимо, доколкото дисертантката е дългогодишен вокален педагог в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

В текста има доста технически, пунктуационни, стилистични, терминологични неточности, които следва да бъдат прецизирани. Необходимо е да се прегледат и преработят цитатите и библиографията като бъдат посочвани коректно цитираните източници, съобразно библиографските стандарти. Текстът би следвало да се форматира по-прецизно.

Изследването, би имало значение за всички – изследователи, преподаватели, студенти, които се интересуват от музикалното обучение на актьора и проблемите за ритмиката, музиката и звуковата картина като възможни заместители на липсваща драматургическа структура при невербалния театър и спектаклите по нетеатрален текст.

Дисертантката има изискуемия минимум от две публикации и множество творчески изяви, за които е многократно награждавана.

Въпреки направените препоръки, като се вземат предвид изтъкнатите качества на труда, както и на дисертантката като активно-действащ творец и преподавател, давам положителна оценка и предлагам да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

04. 08. 2020
София

Подпис:
Йоана Спасова-Дикова